

VEDTAK I SAK 2015/3

Klager: Roald Dahl jr.
Hagaliveien 29A
1358 Jar

Innklaget: Aqua Pharma AS
Hovemoveien 1
2624 Lillehammer

Saken gjelder

Saken gjelder et krav om å få vite hvor mye Aqua Pharma AS videresolgte i 2014 av hydrogenperoksidbaserte legemidler, som brukes som avlusningsmiddel i oppdrettsnæringen.

Saksgang

Roald Dahl jr. henvendte seg til Aqua Pharma AS (heretter kalt «Aqua Pharma») i e-post av 9. desember 2014 og krevde å få

- innsyn i hvilken dokumentasjon selskapet har fremlagt overfor Statens legemiddelverk i forbindelse med godkjenningen av hydrogenperoksid som legemiddel
- oversikt over hvilket volum med hydrogenperoksid selskapet hadde videresolgt hittil i 2014

Aqua Pharma v/Hans Erik Tofte besvarte henvendelsen i e-post av 8. januar 2015. Aqua Pharma ga uttrykk for at de antok at informasjon som ble etterspurt faller inn under produktkontrollloven og ikke miljøinformasjonsloven.

Til det første kravet, anførte Aqua Pharma videre at det er produsenten som innehar markedsføringstillatelse og som har sendt inn dokumentasjon til Statens legemiddelverk. Aqua Pharma distribuerer hydrogenperoksidbaserte legemidler i henhold til grossisttillatelse fra Statens legemiddelverk.

Til det andre kravet, anførte Aqua Pharma at selskapet løpende rapporterer alle behandlinger med hydrogenperoksidbaserte legemidler til Mattilsynet og at selskapet årlig rapporterer forbruk til Folkehelseinstituttet. Aqua Pharma påpekte at tallene for legemiddelbruk innen akvakultur for 2014 vil bli publisert av Folkehelseinstituttet og Mattilsynet i løpet av våren 2015. Aqua Pharma anførte også at hydrogenperoksid finnes naturlig i mange levende organismer og i overflatevann og at legemidlet ved fortykning og dekomponering spaltes til oksygen og vann.

Den 12. januar 2015 klaget Roald Dahl jr. (heretter kalt «klager») Aqua Pharma inn for Klagenemnda for miljøinformasjon fordi selskapet ikke oppga hvilket volum med hydrogenperoksid selskapet hadde solgt i 2014.

Aqua Pharma innga tilsvaret til klagen 26. februar 2015. På forespørsel fra Sekretariatet for Klagenemnda for miljøinformasjon, ettersendte Aqua Pharma informasjon om transport av hydrogenperoksid 17. april 2015. Klager sendte avsluttende kommentarer den 20. april 2015.

Partenes anførsler

I klagen henviser klager til den tilsvarende klagen som han sendte 8. januar 2015 mot Chemco AS (sak 2015/1 for Klagenemnda for miljøinformasjon). I denne klagen anførte klager blant annet at det foreligger mangelfull kunnskap om hvilke konsekvenser bruken av hydrogenperoksid har for miljøet. Det er gjort forsøk som tyder på at hydrogenperoksid brytes langsamt ned i sjøvann. Rekefiskere har erfart at rekene forsvinner når sjøvann med hydrogenperoksid tømmes i rekefeltene. Klager underbygget disse påstandene med å henvise til et brev fra Havforskningsinstituttet til Fiskeridirektoratet som inneholder en faglig vurdering i forbindelse med spørsmål fra Norges Fiskarlag om tømning av vann fra avlusning. Han har senere også vist til en rapport fra Canadiske myndigheter om miljørisikoen ved å bruke pesticider til å behandle atlantisk laks mot lakselus.

Aqua Pharma hevder i sitt tilsvaret at selskapet ikke har avslått klager sin forespørsel om opplysninger om hvor mye Aqua Pharma AS videresolgte i 2014 av hydrogenperoksidbaserte legemidler. Aqua Pharma viser til at selskapet «har referert til de offentlige instanser som løpende samler inn disse opplysningene for industrien som helhet». Aqua Pharma påpeker at selskapet har informert klager om at de loggfører alt forbruk og løpende rapporterer dette til Mattilsynet. Aqua Pharma opplyser videre at selskapet medio januar 2015 meldte inn mengdedata for 2014 til Folkehelseinstituttet og at en sammenstilling av data om forbruket av legemidler til badebehandling av oppdrettslaks ventes publisert 3. mars 2015.

På spørsmål fra sekretariatet om Aqua Pharma er ansvarlig for transport av hydrogenperoksidbaserte legemidler og hvordan selskapet vurderer miljørisikoen som er forbundet med transport, svarer Aqua Pharma at produsent er ansvarlig for transport frem til avtalt kai, mens Aqua Pharma er ansvarlig for å arrangere betryggende transport og oppbevaring av produktet frem til det brukes i behandlingssammenheng. Transporten fra kai skjer i båter som er spesialtilpasset for formålet, dvs. brønnbåter eller spesialutrustede servicefartøyer. Aqua Pharma opplyser videre at selskapet er i gang med en risikovurdering av transport og håndtering og legger ved en foreløpig vurdering av HMS-risiko ved håndtering i havnene. Aqua Pharma uttaler også «Vi vurderer sjøtransporten som sikker, og vi vurderer våre lagringssystemer om bord som sikre (ISO-tanker). Risiko for lekkasjer er minimal, og vi vurderer risiko for totalhavari for båt som liten».

Aqua Pharma viser også til Havforskningsinstituttets rapport «Risikovurdering norsk fiskeoppdrett 2013», som bl.a. inneholder en vurdering av miljøeffekten av midler mot lakselus. Her hevdes det på generelt grunnlag at «Miljøeffekten av antiparasittmidler brukt til badbehandling anses å være begrenset på grunn av fortyningseffekten etter bruk.» Samtidig påpekes det at det er lite data tilgjengelig fra Norge på spredning/fortynningsrater etter utslipp fra anlegg eller brønnbåt. Klager innvender at Havforskningsinstituttets risikovurdering, etter hans mening, er meget mangelfull.

Nemndas vurdering:

Spørsmålet i saken er om Aqua Pharma, som omsetter de hydrogenperoksidbaserte legemidlene «Paramove» og «Hydrogenperoksid», plikter å oppgi omsatt volum til klager. Problemstillingen er dermed med samme som i sak 2015/1 (Chemco AS). Nemndas har behandlet de to sakene samtidig og drøftelsen er lik i de to sakene.

Rett til miljøinformasjon etter produktkontrollen

Nemnda vil innledningsvis påpeke at produktkontrollen § 10 inneholder særregler om allmenhetens rett til å få informasjon om produkter som kan forårsake helseskade eller miljøforstyrrelse. «Paramove» og «Hydrogenperoksid» er fareklassifisert i henhold til forordning (EF) nr. 1272/2008 om klassifisering, merking og emballering av stoff og stoffblandinger (CLP) og det er derfor på det rene at legemidlene kan forårsake helseskade eller miljøforstyrrelse.

Informasjon som nevnt i produktkontrollen § 10 første ledd kan kreves fra alle ledd i produksjons- og omsetningskjeden, jf. § 10 annet ledd. Om bakgrunnen for bestemmelsen uttales det følgende i forarbeidene:

«Selv om mange produkter har forbedret sine miljøegenskaper og avfallshåndteringen er blitt bedre, er likevel det samlede bildet at produktene koster oss stadig mer i form av økt miljøbelastning. Miljøvirkninger kan oppstå gjennom hele livssyklusen, gjennom forbruket av ressurser, utslipp fra leddene i produksjons- og omsetningskjeden, miljøvirkninger ved bruk og i avfallsfasen», jf. Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 119¹.

Allmenhetens rett til informasjon etter produktkontrollen § 10 første ledd, omfatter ikke informasjon om omsatt volum. Særreglene i produktkontrollen utelukker imidlertid ikke at en virksomhet etter miljøinformasjonsloven plikter å informere om produkter som faller inn under produktkontrollen «som en del av informasjonen om virksomhetens totale miljøpåvirkning». Dette er sagt uttrykkelig i Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 115.

Er omsetning av «Paramove» og «Hydrogenperoksid» i seg selv en faktor som påvirker eller kan påvirke miljøet?

Mil. § 16 første ledd inneholder hovedregelen om rett til miljøinformasjon fra virksomhet etter miljøinformasjonsloven. Av denne bestemmelsen fremgår det at virksomhet på forespørsel plikter å gi ut "miljøinformasjon (...) om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet". Begrepet «miljøinformasjon» er definert i mil. § 2 første ledd, og omfatter bl.a. faktiske opplysninger om «faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, herunder (...) forhold ved drift av virksomhet».

Informasjon om *forbruk, produksjon og utslipp* av produkter som kan forårsake helseskade eller miljøforstyrrelse vil i mange tilfeller være miljøinformasjon om forhold ved en virksomhet som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. I forarbeidene sies

¹ Sidehenvisningene gjelder for PDF-utgaven av proposisjonen, som f.eks. kan lastes ned fra www.regjeringen.no. I den trykte utgaven er sidenummereringen annerledes.

følgende om informasjon om *bruk og produksjon* av produkter som omfattes av produktkontrollen:

«Dette er viktig informasjon og vil som den store hovedregel være «forhold» som kan medføre «ikke ubetydelig påvirkning på miljøet», jf. også kommentarene til § 9. Forskjellen fra denne informasjonsplikten [etter miljøinformasjonsloven § 16] og reglene i produktkontrollen er at miljøinformasjonen etter § 16 inngår i en sammenheng hvor det gjelder miljøinformasjon om alle de ulike miljøsidene ved virksomheten. I en slik sammenheng vil det være en mangel å utelate informasjon om bruk og eventuelt produksjon av helse- og miljøforstyrrende produkter i virksomheten. For dette formål må det gis miljøinformasjon som er nødvendig for å vurdere virksomhetens innvirkning på miljøet. Det vil si om produktene slik virksomheten bruker dem, kan medføre ikke ubetydelig miljøskade», jf. Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 244-245.

I sak 2014/11 (Sinkaberg-Hansen AS og Bindalslaks AS) kom nemnda til at informasjon om *utslipp* av avlusningsvann, etter behandling av oppdrettslaks med hydrogenperoksid, var å anse som miljøinformasjon om forhold ved de innklagede selskapers virksomhet som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

Hvor stor *omsetning* en virksomhet har av et produkt, kan trolig anses som et «forhold ved drift av virksomhet». Nemnda bemerker at denne formuleringen i mil. § 2 første ledd bokstav b er vid og kan dekke mye. Det fremgår dessuten av forarbeidene at dersom det oppstår tvil i tilknytning til definisjonen av miljøinformasjon, «bør den generelt fortolkes vidt», jf. Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 46.

Det neste spørsmålet som oppstår er om opplysninger om omsatt volum er faktiske opplysninger om «faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet», og dermed «miljøinformasjon» som definert i mil. § 2 første ledd bokstav b. Nemnda er delt i vurderingen av dette spørsmålet.

Selve omsetningen av helse- og miljøforstyrrende produkter er uten direkte miljøkonsekvenser. Det er først når levende organismer eksponeres for slike kjemikalier at miljøkonsekvenser kan oppstå. Normalt skjer dette først i bruks- eller avfallsfasen. Det er likevel i mange tilfeller en helt påregnelig følge av omsetningen at kjemikalene i løpet av livsløpet vil slippes ut i det ytre miljøet. Slik er det også når Aqua Pharma omsetter legemidlene «Paramove» og «Hydrogenperoksid» til bruk i oppdrettsnæringen. Aqua Pharma vet da at kjøperen av legemidlene har til hensikt å bruke dem til badebehandling av laks som er angrepet av lakselus. Behandlingen kan skje i brønnbåt eller direkte i merder ved oppdrettsanleggene. I begge tilfeller er det vanlig praksis at badevannet som inneholder hydrogenperoksid slippes ut i sjøen etterpå. Slik sett er det mulig å hevde at omsetning av legemidlene indirekte kan medføre en påvirkning på miljøet.

Nemndas flertall (Graver, Berger, Fjellstad, Pihlstrøm og Skarning) har likevel kommet til at omsetningen ikke kan anses som en faktor som påvirker eller kan påvirke miljøet.

Flertallet har lagt vekt på at det ikke er noen uttalelser i forarbeidene til miljøinformasjonsloven som tyder på at lovgiver har tenkt seg at informasjon om omsetning av helse- og miljøfarlige kjemikalier kan være miljøinformasjon som allmennheten har rett til å få utlevert etter miljøinformasjonsloven § 16 første ledd. Forarbeidene omtaler derimot informasjon om «forurensning, herunder støy, forbruk og produksjon av produkter, avfall,

energiforbruk, arealbruk, transport, påvirkning på det biologiske mangfold og forbruk av eller utnyttelse av naturressurser» som eksempler på informasjon som etter omstendighetene være utleveringsplikt, jf. Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 245.

Etter flertallets syn virker det videre lite rimelig å trekke informasjonsplikten etter mil. § 16 første ledd så langt at en virksomhet plikter å gi ut informasjon om ethvert forhold ved virksomheten som indirekte kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. Når en påvirkning på miljøet er et resultat av et samvirke mellom flere årsaker, mener flertallet at mye taler for at mindre vesentlige momenter i hendelsesforløpet ikke skal tas i betraktning ved anvendelsen av mil. §§ 2 første ledd og 16 første ledd. Som omsetter har Aqua Pharma ikke innflytelse verken på legemidlets sammensetning eller den videre håndteringen av dette. Flertallet antar at andre aktører raskt ville overtatt Aqua Pharmas markedsandel dersom selskapet skulle stanset omsetningen av «Paramove» og «Hydrogenperoksid». Disse forholdene peker, slik flertallet ser det, i retning av at Aqua Pharmas omsetning ikke bør sees på som en faktor som påvirker eller kan påvirke miljøet, jf. mil. § 2 første ledd bokstav b.

Et av formålene med miljøinformasjonsloven, nemlig å sikre allmenheten informasjon som vil gjøre det lettere for den enkelte «å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål», kunne blitt enda bedre ivaretatt dersom virksomheter som omsetter helse- og miljøfarlige kjemikalier plikter å svare på spørsmål om omsatt volum. Omsatt volum gir en god indikasjon på hvor omfattende bruken av et bestemt kjemikal er. Er forbruket høyt, kan dette være et argument for at det er behov for tiltak eller reguleringer fra myndighetenes side. Flertallet holder likevel fast ved at omsetters rolle i årsaksbildet, i hvert fall i det foreliggende tilfellet, er så lite vesentlig at det ikke er naturlig å se omsetning som en faktor som påvirker eller kan påvirke miljøet, jf. mil. § 2 første ledd bokstav b.

Mindretallet (Heggedal, Kristensen, Nyrud) vurderer dette annerledes. Etter mindretallets syn må informasjon om omsetning av kjemikalier som potensielt kan medføre miljøskade eller som medfører et betydelig negativt fotavtrykk i en eller flere faser av sitt livsløp være å anse som viktig miljøinformasjon. Slik informasjon bør i lys av lovens formål, slik mindretallet ser det, kunne kreves utlevert med hjemmel i miljøinformasjonsloven med mindre helt spesielle hensyn taler mot det, f.eks. at utlevering av informasjon om omsatte kjemikalievolumer kan føre til tapt inntjening eller markedsandel. Slike hensyn synes ikke å være tilstede i den foreliggende saken.

Tilsier risikoen for uhellsutslipp at Aqua Pharma plikter å oppgi omsatt volum?

Uhellsutslipp av «Paramove» og «Hydrogenperoksid» i konsentrert form, f.eks. under lagring eller transport, kan åpenbart medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. Nemnda viser til at dette legemidlet er fareklassifisert i henhold til CLP-forordningen. Selv om det ikke er anført av klager, vil nemnda kort kommentere spørsmålet om dette tilsier at opplysninger om omsatt volum er miljøinformasjon som Aqua Pharma plikter å utlevere etter mil. § 16 første ledd.

Det er rimelig å anta at miljørisikoen øker i takt med volumet som omsettes. Nemnda mener likevel ikke at dette kan begrunne kravet om å få utlevert opplysninger om omsatt volum etter mil. § 16 første ledd. Nemnda legger avgjørende vekt på at et krav om få utlevert informasjon om forholdsregler for å forebygge uhellsutslipp er bedre egnet til å belyse miljørisikoen knyttet til lagring og transport av legemidlet.

Konklusjon

Nemndas flertall har på denne bakgrunn kommet til at Aqua Pharma ikke plikter å oppgi hvor mye «Paramove» og «Hydrogenperoksid» selskapet har videresolgt i 2014. At klager kan få informasjon om forbruket av hydrogenperoksid i oppdrettsnæringen fra Mattilsynet og Folkehelseinstituttet er, som drøftelsene over viser, uten betydning for nemndas vurdering.

Vedtak

Med hjemmel i lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser har Klagenemnda for miljøinformasjon fattet følgende vedtak:

Klagen tas ikke til følge.

Vedtaket er avsagt etter behandling på nemndsmøtet 26. mai 2015 og senere utveksling av tekst til vedtak på e-post. Vedtaket er datert den dagen alle medlemmene har gitt sitt samtykke til teksten.

Vedtaket er endelig og partene har ikke klagerett.

Tvist om plikter og rettigheter etter mil. kapittel 4 kan bringes inn for domstolene ved søksmål. Partene i søksmålet vil være den som har fremsatt det omtvistede kravet og den virksomheten kravet retter seg mot, jf. forskrift 14. desember 2003 nr. 1572 om Klagenemnda for miljøinformasjon § 10.

Oslo, 9. juni 2015

Han Petter Graver
leder

Morten Hugo Berger
nestleder

Karl Kristensen

Torgrim Fjellstad

Ina Nyrud

Andreas Pihlstrøm

Espen Heggedal

Cecilie Skarning